

25. märts 1949. a

Möödunud okupatsiooni aastatel oli punastel suu- ja sulemeestel sageli kombeks rõhutada, et midagi pole unustatud ja kedagi pole unustatud. Loomulikult ei käinud see tookord nende endi tegude ja tegijate kohta vaid ikka peaaegselt „fašistide ja nende käsilaste“ kohta. Aga lendu lastud sõnal sabast kinni enam ei võta ja kuna ei ole ega saa olla „head kuritegu“ ja „halba kuritegu“, siis peab see unustamiste lause kehtima ühtviisi iga kuriteo kohta.

Eesti rahvas kannatas inimsusevastaste kuritegude läbi möödunud sajandil üheainsa aastakümne sees kaks korda. Nendeks on igaveseks meie mälu sööbinud päevad – 14. juuni 1941.a. ja 25. märts 1949.a. Kokku üle 30 tuhande Eestimaa elaniku viidi vägivaldselt oma kodudest tuhandete kilomeetri kaugusele võõrale maale ilma kohtuotsuseta, ilma süüta ja ilma õigusteta inimlikule kohtlemisele. Viidi ära olenemata eest, tervise seisundist või rahvusest. See riiklik terroriaakt oligi ju punase „tsaari“ poolt mõeldud hirmu tekitamiseks rahva hulgas, et oleks kergem ja lihtsam oma „pärisorjaid“ valitseda ja nendest välja pigistada nende isiksus, nende endi mõtted ja soovid. Kõik pidi toimuma nagu valitseja, ehk „suur juht ja õpetaja“ soovis.

Selle terroriteo panid otseselt toime okupeeriva riigi represiiivorganid, peamiselt NKVD üksused, sest riigil, mis püsis (ja mille järglane püsis veel tänaseltgi päeval) valedel ja vägivaldsetel eelkõige enda kodanike suhtes, oli võimul püsimiseks loodud sadadest tuhandetest meestest koosnev nri sisevägi oma kodanike represseerimiseks ja hävitamiseks. See oli tegelikult

VALU

*Nad tulid öösel, pere juba magas.
Päev oli olnud väsitav ja pikk.
Siis äkki peatus auto akna taga
kuuhelgis säratas metallselt püssitikk.
Taat tõusis voodist, ajas kuue ülle,
ust juba maha lõhkus võõras võim.
Memm haaras nutva lapse sülle,
last hirmutas see võõrakeelne sõim.*

*„Fašistid“ öeldi, „kulakute sugu“
ja nõuti, kus on minia ja poeg...?
Kuid hiljem polnud neistki enam lugu,
plaan täis sai vanadega mingil moel.
Lehm inises kui pererahvast viidi.
Laps memme süles tihkus uniselt.
Leem hapnema jäi õhtust leigel pliidil.
Hirm südames tuikas tuliselt.*

*Pool Eestimaad jäi tühjaks ühe ööga,
läks rahva massiliseks väljaveoks.
Tööraha võimu oli pahandatud tööga!
Kõik rakud pihus loeti kuriteoks!
Nii loomavagunites Põhja veeti
me paese pinna sool ja elujõud
ja oigas eestlane ja mandus Eesti,
jäi sulasverel võõraks mäkketõus...*

*Suur Siber täis on virulaste haudu,
ei põrmud võõras mullas rahu saa.
Nad koju igatsevad Tuulte kaudu,
veel nende hala kuuleb Maarjamaa.
On igas külas kümned surnud talud,
neist elu võttis toores vägivald.
Oh Eestimaa, veel kestavad Su valud,
sest toona haavati Sind liiga sügavalt.*

armee, kelle kasutuses oli isegi raskerelvastus! Kuid ega kaugel Sarmaatsia lagendikelt tulnud võõraaastatel polnud ju õrnat aimugi, keda konkreetselt oli vaja oma kodudest välja kiskuda ja külmale maale viia. Ametliku versiooni kohaselt muidugi „über kasvama“, et saada kuulekateks „nõukogude inimesteks“. Nimekirjad küüditatavate kohta koostasid kohalike kollaborantide, joodikute, saamahimuliste

naabrite ja okupantidele pugejate kaasabil ikka juba kiiresti valitseja seisusesse tõstetud „nõukogude võimu esindajad“. Peamiselt olid nimekirjade koostajateks ju nn külanõukogude esimehed ja sekretärid, lisaks rohkem inimesi. Varasematel aastatel on olnud nõnda, et Sakala malev on küll väljas olnud, kuid rahval on olnud selle vastu huvi suhteliselt väike“ (tsitaat ajalehest Sakala). Tundub, et muudatus on ka ennast õigustanud, sest kui eelmistel aastatel olid manifesti ettelugemisel kuulajateks peaaegselt Sakala maleva liikmed, siis tänava oli kohale tulnud mitusada linnakodanikku. Võimalik, et seda soosis ka ilus ilm? Sakala maleva kaitseliitlased, naiskodukaitsjad, kodutütred ning noorkotkad liikusid ühtse perena lauluväljakule, kus rivis-

hingelt kõige alatamad lurjused ja harimatud ühiskonna jätsed. Nendest ja nende kuritegudest on kirjutatud kümneid ja sadu raamatuid, artikleid ja koostatud ka ametlikke riiklikke dokumente. Hädiselt on püütud neid kurjategijaid, kes veel elus on, aga oma elupäevade lõpu poole minemas, ka kohtulikule vastutusele võtta, kuid võrreldes nende ohvrite arvuga on see pea olematu osa, ehk 0.01%, kui sedagi. Ja kui võikalt kuulduvad nende ja peamiselt nende kaitsjate – advokaatide – nõudmised inimsusevastaseid kuritegusid toime pannute suhtes inimlikule kohtlemisele ja inimõiguste austamisele.

„Sakalamaa ei unusta“, see on üldpealkiri Enno Piiri poolt kogutud 13 raamatu mahulisele süüdistusele kurjategijate vastu. Sellest on kirjutatud mitmeid raamatuid Mart Arold, oma 1941.a. suvesõja sündmuse käsitsevas raamatutes on dokumentaalselt tõestanud neid ja ka teisi inimsusevastaseid kuritegusid emeritprofessor,

õigusteaduste doktor Herbert Lindmäe. Neid kuritegusid on uurinud ja dokumentaalselt vormistanud ka president Lennart Georg Meri poolt moodustatud rahvusvaheline okupatsioonide poolt toimepandud kuritegude uurimise komisjon. Paberit on palju määritud ja ilusaid sõnu on palju räägitud, aga tulemus? Nii mitme „õitsevast sotsialismist, mis kohe hakkas üle kasvama silmapiiril olevaks kommunistiks“ tulnud ja osavalt end meie riigi juhtide hulka sokutanud mehe ja naise suust on olnud kuulda, et mis me ikka seda minevikku nii nutame ja kas ongi vaja neid koledusi meenutada, ehk on parem hoopis unustada ja vaadata helgesse tulevikku, seda muidugi nende endi „targal juhtimisel“ rääkimata oma healolu tagamisest ennekõike. Eii! Kõiki neid kuritegusid ei saa ja EI TOHI unustada, sest kuni kurjuse impeerium meie kõrval edasi tegutseb püsib ka reaalne oht nende ja võib-olla veel raskemate kuritegude toimepanemiseks nende ja nende

kohalike käsilaste poolt, sest ei ole kuhugi kadunud need ja nende järglased, kes 65 ja 73 aastat tagasi siin ja paljudes teistes riikideski toime panid. Ei ole kuhugi veel kadunud alatus ja saamahimu, aferism ja kollaboratsioonism. Selleks ei ole veel saanud aeg, ja tundub, et on kellegi huvides, et see aeg veel niipea ei saabuks, sest rumalaid, laisku ja lauslolle kasvab peale mühinal ja kes on veel kergemini kurjategijate poolt manipuleeritavad, kui just selline kontingent inimese taolisi olevusi. Tšehh Julius Fučík olevat kunagi kirjutanud : inimesed, olge valvsad! See tõde kehtib ka tänapäeval olenemata sellest, et kurjategijad omal ajal Fučíki mõtet enda huvides püüdsid ära kasutada. Olgem siis valvsad ja ärme anneme enam inimvihakajale kurjategijatele võimalust oma sigadusi ükskõik kus, toime panna. Selleks on vaja tarkust ja tarkus tuleb vaid õppides ja häid kogemusi omandades ning headust ja abivajajaid toetades.

Eesti Vabariigi 96. aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva tähistatakse Eesti Vabariigi väljakuulutamist 24. veebruaril 1918. aastal. Mitmesugused pidulikud ettevõtmised, rivistused ja aktused toimusid Eesti erinevates paikades ning erandiks ei olnud ka Viljandi. Sellel aastal koondusid kõik viljandlased meie riigi iseseisvuspäeval Viljandi uuendatud lauluväljakule. Aastapäeva tähistamine algas traditsiooniliselt Viljandi kohtumaja ees, kus linnapea Ando Kiviberg luges ette Eesti Vabariigi iseseisvusmanifesti. Tänavu oli nii Sakala maleva kui ka linnarahva jaoks ürituse formaat võrreldes eelmiste aastatega erinev. Nimelt ei rivistunud Sakala malev sellel aastal kohtumaja ette, kust hiljem pidulikk rongkäiku alustati, vaid koguneti Pauluse kiriku

parklas ning sealt võeti ühises rivis teekond ette lauluväljakule. Sakala maleva pealik Kalle Köhler selgitas muudatust järgmiselt: „Tegemist on lihtsalt uue formaadiga, mis kaasab rohkem inimesi. Varasematel aastatel on olnud nõnda, et Sakala malev on küll väljas olnud, kuid rahval on olnud selle vastu huvi suhteliselt väike“ (tsitaat ajalehest Sakala). Tundub, et muudatus on ka ennast õigustanud, sest kui eelmistel aastatel olid manifesti ettelugemisel kuulajateks peaaegselt Sakala maleva liikmed, siis tänava oli kohale tulnud mitusada linnakodanikku. Võimalik, et seda soosis ka ilus ilm? Sakala maleva kaitseliitlased, naiskodukaitsjad, kodutütred ning noorkotkad liikusid ühtse perena lauluväljakule, kus rivis-

tuti laulukaare ette. Lauluväljakul algas pidulik osa pärgade panekuga meie legendaarse väejuhi, kindral Johan Laidoneri (VR I/1; monumendile. Seda tegevust ilmestasi ka NATO

õhuväe lennukid, kes demonstreerisid oma manööverdamisoskusi. Järgnevalt soovisid Viljandi linnapea, Viljandi maavanem ja Viljandi vallavanem oma kõnedes Eesti rahvale õnne ja

kõige paremat, millele järgnes kaitseliitlaste tunnustamine. Sakala maleva staabiülem major Andrus Tiitus jagas välja vastsed auastmetunnused ülendatuile ning andis parimatele kaitse-

liitlastele tunnustused. Pärast paari isamaalist laulu marssisid meie üksused lauluväljakult ära ning päev jätkus kontsertaktusega Ugala teatris. Linnarahvas aga kasutas võimalust ning sai uudistada Kaitseliidu relvastust ning sõjamasinaid. Lisaks olid oma varustust ning sõidukeid tutvustamas ka politsei ning päästeamet. Kirsiks tordil, nagu tavatsetakse öelda, oli ilus päiksepaisteline kevadine ilm, mis inimeste suunurgad veel enam taeva poole aitas kergitada. Palju õnne kallid kaaskodanikud oma riigi aastapäeva puhul ja hoidkem seda, mille meile on oma higi, vere ja pisaratega kätte võidelnud meie eelkäijad – vanaisad-vanaemad ja vana-vanavanemad!

Henri Paavo
Noorkotkaste instruktor

OMA MAA

Viljandi, märts 2014

Märts

Taas on käes märtsikuu. Kevadeku ja rõõmkuu, aga ka mure- ja leinakuu. Eks elus käivad rõõm ja mure sageli käsikäes, kuid kindlasti tahab igaüks meist, et rõõmu oleks rohkem ja muresid vähem. Et oleks rohkem rõõmsalt mälestusi ja vähem kurbi. Kevadkuul, kui loodus hakkab tärkama, päevad muutuvad pikemaks, ööd lühemaks, linnulaul heledamaks ja valjemaks ning päike hakkab kõrgemalt ja üha soojemalt paistma, on põhjust olla rõõmsas tujus ja lootusrikkalt vaadata tulevikku. Aga ometi kõik ei saa seda teha. Paljude meeli ja mõtteid varjutavad murepildid. Rahvusvaheline olukord on taas muutumas pingeliseks. Mis toimub Krimmis, mis saab Ukrainast, kuidas saab kurjuse impeeriumi valitsejaid taltsutada, sest „inimõigused“ vist ei võimalda nende karistamist? Härra E.-N. Kross küll viitas omaaegsele Nürnbergi Rahvusvahelise Tribunali protsessile, aga tõenäoliselt teist Nürnbergi ei tule? Mugavaks ja laisaks ning ka liiga vanaks muutunud Lääne maailm ja ennekõike Euroopa on ennast oma mugavuses niivõrd tihedalt lasknud mässida kurjuse impeeriumi poolt loodud ämblikuvõrkudesse, et sealt välja rabelemiseks oleks vaja täiesti uue mõtteviisiga Euroopat. Need vanakesed, kes seal praegu valitsevad on pigem nõus laskma end viisnurgaämblikel tühjaks imeda kui tõsiselt vastu hakata. Kurjuse impeerium aga tunnistab ju ainult jõudu ning jõuetute vanakeste üle see vaid kahjurõõmsalt irvitab. Aga sellestki alandusest ei tundu vanake Euroopa vähematki puudutatud olevat? Samal ajal kui kurjuse impeerium aina kosutab ja kasvatab oma muskleid ja seda koguni NATO riikide toel, vähendavad Euroopa riigid tunduvalt oma kaitsesekulutusi, et saaks ikka mugavalt edasi elada. Ka relvastust müüakse kurjuse impeeriumile ikka raha pärast ja seejuures muidugi seletades kui palju tööd ja teenistust see annab oma rahvale jne.

Lootus, et kui karu pesasse oraga ei torka, siis karu ka midagi ei tee, on liivast ja liivale ehitatud unistuste loss. Ei oska pakkudagi, kui mitu korda peab Euroopa veel kannatama enne kui ükskord kurjuse impeeriumi asiaatlikust mõtteviisist aru hakatakse saama ja selle valitsejate lausa avalikke ähvardusi ka tõeks hakatakse pidama? Meie, eestlaste, lätlaste, leedukate ja poolakate jutte ju ei usuta. Me hädaldavat ilma asjata. Kuulsin hiljuti ühel koosviibimisel, kuidas vist mõned aastad tagasi hollandlastega oli olnud jutuks nõukogude okupatsioon ja sellega kaasnenud inimsusevastased kuriteod ja kuidas hollandi kodanikud, nagu varemgi on teiste lääneriikide kodanike suust kuulda olnud, hüüdnud imestunult, et miks te siis politseid appi ei kutsunud? Kui öeldi, et politsei ju oligi see organ, kes kuritegusid toime pani, siis seda ei usutud üldse. Aga alles siis, kui nendelt küsiti, et miks nad siis ise 1940. ja järgnevatel aastatel, kui Gestaapo neid arreteeris ja koonduslaagritesse toimetas politseid appi ei kutsunud, hakkas neile midagi üsna hämaralt kohale jõudma ja vastus sellele viimasele küsimusele jäigi nendelt tookord tulemata.

Meie aga oma elupaika – Eestit – teise kohta viia ei saa. Jah paljud nõrganärvilised või kerge elu pisikust nakatunud hääletavad n.ö. jälgadega, muutudes ehk endalegi aru andmata sisuliselt sovjetideks, kelle ainus elu mõte on kunagiste plebeide moto: *ubi bene, ibi patria* - kus mul on hea olla, seal on mu kodumaa, muutudes nii rahvusega, kodumaaga ja juurteta ränduriteks, kes lõpuks ka ise enam ei tea, kes nad on või kust nad tulevad. Ja mure peaks meil olema ka meie endi valitsejate käitumise suhtes, kes on pikkamööda aga järjekindlalt ennast rahvast palju kõrgemale upitanud ega tea nüüd isegi enam, kuidas sealt kõrgustest alla saaks. Eks gravitatsioonijõud peab vist aitama? Kuid lohutagu neid siis seegi mõte, et kukkumine iseenesest pole midagi hirmsat, pidama jäämine on ehk valusam võitu. Aga kes on jõudnud endale paksu naha kasvatada, kannatab sellegi välja ja elab ning valetab edasi.

Tuleb siiski loota ja uskuda, et kogu eesti rahvas pole veel lolliks läinud ja talupojamõistus ikka veel toimib.

R.K.

Mina ja Naiskodukaitse

*Jälgi oma mõtteid, neist saavad sõnad,
jälgi oma sõnu, neist saavad teod.
Jälgi oma tegusid, neist saavad harjumused.
Jälgi oma harjumusi, neist saab loomus.
Jälgi oma loomust, sellest saab sinu saatus ...*

Lao Tzu

Olles juba mitu aega kandnud uhkusega naiskodukaitsja nime ja võin täie õiguse öelda, et tuleb ikka tõesti olla oma unistustes veidi ettevaatlik – need võivad täituda. Naiskodukaitsesse tulid kindla eesmärgiga – tegeleda esmaabiga. Selle väga olulise alaga, mida iga inimene teada ja osata võiks. Mulle meeldib ka vahel nalja visata, et ema poolt on mul veterinaari veri juba sünnist saati sees. Pluss veel elektrikust isa, kes mulle särtsu ja sära hinge sokutas. Kui heita pilk tagasi, võin öelda, et mul on olnud väga huvitav ja seiklusrikas elu. Alustades hariduse omandamisest ja kõigist neist põnevatest kursustest, mis mul on läbi teha tulnud. Aastad ja kogemused on muutnud mind veelgi tugevamaks ja enesekindlamaks ja ilmselt seda selleks, et oma järgmistele katsumustele sirge seljaga vastu minna. Olen saanud mitmeid põnevaid tööalaseid väljakutseid, millest keeldumine ei oleks kindlasti olnud minu naturiile kohane. Mida keerulisem oli olukord, seda põnevam oli leida lahendusi, ehitada üles hästi toimivaid süsteeme ja näha neid töötamas. Mul on olnud võimalik töötada terves Eestis, külastades maapereid, kes pühendusid jäätigutl meie rahvale oluliste kohalike

loomatõugude kasvatamisele ja säilitamisele. Lisaks on olnud väga toredad ja meeleolukad kohtumised teiste naiskodukaitsjatega, seda nii NKK Keskjuhutuse liikmena kui esmaabi õppusi läbi viies. Arvan, et alati on midagi head ja põnevat teistelt tegusatelt inimestelt juurde õppida. „Tõe vastand on ... teine tõde“ – see on tarkusetera minu parimalt ülemuselt ja see saadab mind jätkuvalt minu elus. Tuleb vaid püüda mõista. Pean tunnistama, et rännates mööda Eestimaad, sain ma aru, et parimat ja ilusamat kohta ei ole ühe tõsihingelise eestlase jaoks olemas. Eesti hing ja eesti süda on olnud toeks mu igapäevastes tegevustes, seda nii Eestis kui väljaspool Eestit. Olles juba naiskodukaitsja, töötades rahvusvahelises heategevusprogrammis sain isamaalisi vaateid tutvustada oma kolleegidele kogu Euroopast. Visa töö tulemusena õnnestus meil teavitada ka Ameerika inimesi ja teisi programmi liikmeid Eestimaa ja eesti rahva olemasolust, visadusest ja kultuurist. Me ei olnud enam „keegi“ Balti riikidest, vaid olime nende jaoks eestlased, kokkuhoidva rahvana, kes suudab teha koostööd ühiste eesmärkide nimel..

Et elus sihikindlalt edasi minna, on vaja teadmisi ja oskusi. Kaitseliit on pakkunud mulle häid võimalusi enda jätkusuutlikuks arenguks. Andnud seejuures ka võimaluse mul oma teadmisi praktiliselt rakendada. Olles olnud juhtivatel kohtadel ringkonna tasandil, eestvedaja esmaabi tegevustes, kodutütarde juht ja nüüd reservväelasena ka rühma juht - olen jätkuvalt arvamisel, et väga oluline osa meie elus on hoolimisel, ühistöö, abivajajate märkamisel ning üksteise heatahtlikul abistamisel. Olen läbi praktiliste kogemuste õppinud tundma erinevaid inimesi. Tänu saadud kogemustele olen ma veel rohkem veendunud selles, et iga halb asi mis juhtub, on millekski vajalik ja et meie kõrval on olemas piisavalt palju neid inimesi, kellele võid loota ka raskematel aegadel. Nad tuleb lihtsalt üles leida. Olen elu jooksul õppinud mitte muretsema ning nautima igat päeva, igat hetke ja igat inimest oma elus. Sarnaselt teiste kaitseliitlastele ja naiskodukaitsjatele, on ka mulle väga suureks toeks olnud minu pere, minu lapsed. Mu poeg oli noorkotkas ja tütar tubli kodutütar. Olen õnnelik ema ja tunnen tõsist uhkust oma laste üle, kes ka nüüd, täiskasvanutena, väärtustavad tervislikke eluviise, haridust ja Eesti riigi kaitset. Riigikaitse. Mõtlemapanev sõna. Seda eriti siis kui reaalsus kodurahu katkemisest on meie ükstele koputama. Minu kui riigikaitse õpetaja juurde

tuli üks noormees, kes väitis, et ta ei saa riigikaitse ainet õppida, kuna see on vägivaldne. Väljaõeldud mõte pani mu sügavalt mõtlema Kaitseliidu, Naiskodukaitsse ja meie riigikaitse alaste tegevuste üle. Otsisin vägivalda meie tegevustest ja õpetustest, mida meie saame ja mida instruktoritena teistele edasi anname. Kuigi tegeleme relvadega, on meie eesmärk õpetada inimesi relvi ohutult kasutama, ja seda selleks, et õnnetusi ära hoida. Me õpime ja õpetame orienteerumist ja ellujäämist ning sedagi selleks, et ootamatutes olukordades hakkama saada. Me õpime ja õpetame hügieeni ja esmaabi selleks, et oma tervise eest hoolt kanda ja õnnetusi ära hoida ning vajadusel osata anda abi. Me peame vajalikuks, et meie kõige olulisemad inimesed meie kõrval olema oleks. Oma tegevustes hoia pidevalt silma peal oma lahingpaarilisel ja õpime temaga koosasketes olukordades hakkama saama. No ei leia mina väidetavat vägivalda Kaitseliidu ja Naiskodukaitsse tegevustes ning riigikaitse õpetuses mitte. Ilmselt olen jätkuvalt parandamatult optimist, nagu mulle on olnud mu teadustöö juhendaja. Naiskodukaitsse tõi mu esmaabi juurde. Eriala juurde, millest veel mõni aeg tagasi vaid mõelda julgesin ja millest on nüüd saamas ma saatus. Täna, Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli tudengina, täiendades veelgi oma teadmisi esmaabist, tervishoiust ja inimeste heaolu tagamisest, samas nendele mitte abistust õpetades, saan tunda ainult head meelt, et olen julgenud mõelda, et olen julgenud öelda ja et olen julgenud teha, et kujundada oma elu just selliseks, milleks ma loodud olen ja tegemaks just seda, mis mulle tõelist rõõmu pakub. Kõigil inimestel, kellega ma kokku olen puutunud, on olnud väga oluline osa minu kujunemisel emana, sõbrana, hea tuttavana ja kodukaitsjana.

Urve Loit,
NKK Sakala Ringkonna
aasta naiskodukaitsja
aastal 2013

Konstantin Päts 140

Möödunud aasta 21. detsembril tähistati Tartus konverentsiga Jaan Tõnissoni 145. sünnipäeva ning asutati tema nimeline selts. Mart Laar on öelnud, et Jaan Tõnissoni ei oleks Eestri riiki, ent sedasama võib kindlalt väita ka Konstantin Pätsi kohta, kelle sünnist 23. veebruaril möödus 140 aastat.

On väga kahju, et 2010. aastal „Eesti Päevalehe“ ja ajakirja „Akadeemia“ koostöös ilmunud raamatusarjas „Eesti Mälu“ ei olnud Eesti Vabariigi tuntud koolimehe, kirjaniku ja publitsisti Märt Rahu mälestustest „Kaks suurt / Jaan Tõnisson, Konstantin Päts ja nende ajastu“ (Toronto, 1953; Tallinn, 1991), see on teos, milles põimuvad autori ja tema kaasaegsete ajaloo mälestused.

2. veebruaril tähistasime Tartu Rahu aastapäeva, päeva, mil kirjutati alla rahulepingule

Eesti ja Venemaa vahel, - sellega lõppes Eesti Vabadussõda. Tõenäoliselt ei tea aga väga paljud seda, kuidas langes Eesti otsus Vabadussõjaks? Sellest on kindralmajor Aleksander Tõnisson kirjutanud järgmised read: „27. novembri varasel hommikul asus Ajutine Valitsus erakorraliseks koosolekuks kokku, et arutada rasket olukorda ja otsustada, mida teha / ... / Valitsusliikmed istusid surmtõsiste nägudega ja vaikisid. Mõne minuti pärast kordas peaminister Konstantin Päts küsimust ja rõhutas tingimatut vajadust igapäev sõna võtta. Vaikus kestis edasi. Viimaks hakati sõna võtma. / ... / Paistis, et need mõtted ei meeldinud peaministrile. Ta kulmudesse tekkisid rasked kortsud, silmad läksid punni ja nägu punaseks. Siis kerkis laua kohale ta rusikas ja langes tugeva mürtsuga vastu

lauda. „*Ei mingisugust kokkulepet kommunistidega! Jõuga ja relvaga vastu igapäev, kes tungib vägivallaga Eesti pinnale! Parem auga langeda kui sattuda enamlaste metsiku vägivalla alla ja niikuinii hävida. Meil on õigus vaba rahvana vabal maal elada. Meie püha kohus on meie vaba maad kaitsta. Kõik mehed idarajale vastu viletsuse ja orjuse kandjatele.*“

Märt Raud jätkab: „Vastu ei vaieldud. Ajalooline otsus oli tehtud. ... Kui ei oleks olnud seda rusikahoopi, ei oleks olnud ka Eesti riiki.“ (Märt Raud, „Kaks suurt ...“ Tallinn 1991, lk 130-131).

Oskar Rütli kirjutab oma mälestustes: „...K.Päts, mitmekordne valitsuse juht ja pärastine põhi-seaduse kriiside lõpetaja ja Eesti Vabariigi president. K.Päts oli kindlasihiline, ettenägelik, terava mõistusega ja arvustusvõime-

ga. Ta omas süstemaatilisi, laialdasi teadmisi riigiõiguses ja omavalitsuste alal ja oli kodus ka majanduse- ning sotsiaalküsimustes. Selle juures polnud ta mitte ükski teoreetik, vaid ka tegeliku elu tundja ja suurte kogemustega. Oli suurim riigimees ja diplomaat Eesti elus. Tema esinemine oli alati mõõdukas ja täis enesekindlust. Ta ei võtnud midagi ette enne, kui ta oli oma ülesande läbi mõelnud. Oli ta ettevõtte teostamisele asunud, siis ei loobunud ta sellest. Visadust, sitkust ja energiat tal jätkus. Tema kehatust kogu eesti rahva tüüp.“ /Oskar Rütli (1871-1949) „Mälestusi ühe eesti sugupõlve tööst ja võitlusist“ Eesti Päevalehe AS 2010, lk 352-353.

Sellise teksti saatis Oma Maa toimetusele meie väga kauaaegne lugeja, härra Olav Langsepp Tartust.

Toimetuse peab vajalikuks lisada, et nii Konstantin Pätsi, Johan Laidoneri, Jaan Tõnissoni, August Rei ja paljude teiste omaaegsete Eesti riigimeeste kohta on avaldatud minevikus ja lähemas olevikuski hulgaliselt raamatuid ja teisi kirjutisi. Ja nendes on avaldatud asjaomaste isikute kohta nii häid kui halbu sõnu, on kiidetud ja on laidatud ja eeldatavasti on seda alati tehtud oma isikliku arvamuse põhjal, mitte kellegi tellimisel ega sunnil. Igal autoril on kahtlemata alati olnud õigus oma arvamust avaldada ja põhjendada. Kuid ometi on kord nii, et ühtesid ja samu asjaolusid tajuvad ühed ühtmoodi ja teised teistmoodi. Mõni peab oluliseks mõnda pisiasja ja samas suuremat probleemi hindab üsna tähtsusetuks, teine jälle vastupidi, vaib maha või ei hinda mõnda väga olulist pisiasja. Ja meenutuste ning mälestuste puhul pole just tähtsusetu tõsiasi ka see, et igal meist on erinev mälu. Kahtlemata ei vähenda ega suurenda kogu aegade jooksul kirjapandu meie riigi loojate ja ülesehitajate tegude tähendust. Eesti Vabariik loodi 96 aastat tagasi ja tegutseb ka tänapäeval. Olgem rõõmsad ja õnnelikud selle üle, et meil on OMA RIIK ja andkem vääriks au kõigile meie eelkäijatele, kes selle riigi heaks on midagigi head ja väärtuslikku ära teinud. Ühe või teise minevikus olulisi toimetusi korda saatnud isiku esiletõstmise võib paraku osutada ka „heakskitsemiseks“, nagu tänapäeval see sõnapaar moodi on läinud. Keeletundjad oleval aga selle kohta öelnud, et eesti keeles tähendavat need sõnad hoopis „objektiivse tegelikkuse vägivaldset moonutamist positiivses suunas!“ Eks võta kinni, kellel õigus on? Andresed ja Pearud ei ole Eestist otsa lõppenud ja ega vist lõpe kunagi. Aga ons seegi paha? R.K.

Triin Lutter – meie parim noor Karksi malevkonna kaitseleitlane

Kaitseleidi Sakala Maleva Karksi malevkonnal on saanud traditsiooniks autastada aasta parimat noort kaitseleitlast. Sellel aastal anti see nimetus välja juba neljandat korda ja jällegi osutus võitjaks tütarlaps. Kas tüdrukud hakkavad tõesti noormehi edestama ka sõjalistes oskustes, sest neljast märgiomanikust kolm on tütarlapsed? Malevkonna juhatusele oli esitatud otsuse langetamiseks kolm kandidaati, kelledest üks langes välja sest ta oli Naiskodukaitse ja mitte Kaitseleidi liige. Kandideerima jäid kaks, Timo Freimann Põhja sisekaitserühma rühmavanem ja Triin Lutter formeerimispunkti relva-grupi ülem. Seekordne otsustamine osutus juhatusele ülimalt raskeks, kuna kandidaadid olid väga võrdsed. Lõpphääletus andis siiski nabi võidu Triinule. Oma alluvat iseloomustab formeerimispunkti ülem järgmiselt: „Triin on neiu kes liitus meiega 2012. aasta suvel peale Sakala maleva poolt korraldatud riigikaitse laagrit. Kohe oli ta ka nõus tulema minu üksusega paraadile, peale mida oli valmis ilma pikemalt mõtlemata läbi tegema TSOBKKI. Ta lõpetaski selle kursuse probleemideta. Kuna ta oli mulle silma jäänud kui kohusetundlik neiu, siis otsustasin ta võimed proovile panna, määrates ta 2013 a. toimunud maleva õppusel Mulgi Mäss jaopealikuks. Ka selle ülesande täitis ta minu hinnangul laitmatult. Triin on neiu kes ei jäta midagi poolikuks ja kui ta on midagi juba teha

võtnud, viib ta selle ka lõpule. Ta on vastutulelik, abivalmis ja kohusetundlik.“ Vähesed meie hulgast saavad oma ülemalt kuulda selliseid kiitvaid hinnanguid. Mida aga arvab Triin ise? Esitasin talle mõned küsimused ja tema vastused on siin:

1. Mis või kes mõjutas sind astuma Kaitseleitu ja millal see oli?

10. klassis Viljandi Maagümnaasiumis oli meie õppesuunal ka riigikaitse kursus, mis tuli läbi teha. Tunde andis meile Rein Kikas. Suvel toimus riigikaitse laager, kus mind valiti kaasõpilaste poolt kõige tublimaks. Ma arvan, et eelkõige laagris läbielatu mõjutas minu otsust, sest mulle see tegevus väga meeldis ning ma polnud varem selliste asjadega tegelema, mida seal õpetati. Muidugi olid mulle eeskujuks ka minu ema ja Astrid Toomel. Nemad need rattad veerema lükkasidki.

2. Miks valisid just Kaitseleitu ja mitte Naiskodukaitse?

Ma polnud Naiskodukaitse tegevustega eriti kokku puutunud ja seepärast ei pakkunud Naiskodukaitse mulle sellist huvi kui Kaitseleitu. Võib-olla sellepärast?

3. Mis sunnib Sind käima õppustel, kandma neiu rasket relva ja taluma raskusi?

Tegelikult ei sunni mind miski, ning ka ainult 4 kg kaaluva relvaga harjub kiiresti. Lisaks see, et on vaja vaheldust koolile ja tavaelule. Õppustel aitab suuresti kaasa tahtejõud. Eriti aga see, et Kaitseleitud on nii palju erinevad inimesi, kellega on hea õppustel olla, kes toetavad,

tekib ühtekuuluvuse tunne. Alati tekib tahtmine midagi paremini teha kui eelmisel õppusel ning uusi kogemusi saada. Peale õppust on väga hea tunne, et JESS! ära tegin, sain hakkama, jälle ma suutsin ennast ületada!

4. Kas arvad, et noored peaksid astuma Kaitseleitu?

Ma arvan et nad just ei peaks, aga nad võiks proovida. Saavad veidi aimu, mis toimub näiteks ajateenistuses ja millega tegelevad kaitseleitlased. Kaitseleitud saab näiteks õppida topograafiat ja looduses liikumist, mis ka tavaelus kasuks tuleb, kui juhtud metsas olles ära eksima. Seal saab õppida ka palju muud eluks vajalikku. Noored võiksid rohkem patriootlikust üles näidata. Ja Kaitseleitu on suurepärase organisatsiooni enda oskuste ja teadmiste täiendamiseks ning asjaliku sõpruskonna leidmiseks.

5. Miks Sinu arvates sageli ei soovita astuda Kaitseleitu ja kuidas seda olukorda muuta?

Mulle tundub, et see on nagu mingi hirm. Arvatakse, et Kait-

seleitu astudes ollakse nagu kaitseväes või tundub noortel see olevat häbiasi kusagile kuuluda. Võib-olla ei leita ka vaba aega või lihtsalt ei viitsita. Noori tuleb innustada, näidata et elu pole nii must-valge kui tundub. Liikmelisuse olukorda tegelikult vaikselt küll parandatakse, aga tulemusi on siiski vähe. Sellel aastal on riigikaitse kursus ka Viljandi gümnaasiumis, millest noored võiks kindlasti osa võtta. Kaitseleitlased võiks aga käia lihtsalt mõnes koolitunnis enda tegevusest rääkimas ja küsida siis noortelt, mis nad sellest arvavad.

6. Mida soovid lõpetuseks öelda teistele kaitseleitlastele ja noortele, kes seda artikli loevad?

Ütlen neile seda, et ärge kartke midagi uut proovida ja tulge oma mugavuse tsoonist välja, sest elus tuleb kindlasti ette iga-suguseid olukordi, milleks tuleb valmis olla. Kaasvõitlejatele soovin indu ja jõudu järgmisteks õppusteks. Nende kuldsete sõnadega sellelt tublilt noortelt neil ongi hea lugu lõpetada. Jõudu ja edu teile edaspidiseks nii noored kui vanemad kaitseleitlased! Tahan teid kõiki õnnitleda 17. veebruaril, Eesti Kaitseleidu taastamise päeval. Soovin ka kõigile neile, kes viibisid sellel päeval Järvakandis, tugevat tervist ja edu edaspidiseks Meie maa on teie kätes!

A.Kalam
Karksi malevkonna pealiku
abi ja teavituspealik

Sakala maleva aasta kaitseleitlane on Eero Takk

Eero ei paista silma mõne üksiku õnnestumise või aastateoga, selle asemel on ta kaitseleitlane, kes seab alati allüksuse saavutused enda omadest kõrgemale. Ka kõrvalseisja näeb tema tööd. Kogu möödunud aasta paistis Eero juhitud jagu silma osavõtliku ja aktiivse meeskonnana. Ta on suutnud oma jaost teha üksuse, millega tahetakse liituda ja mille kaudu tullakse Kaitseleitu.

Võrkpall treenib tublisti naerulihaseid

Juba paar-kolm aastat on minu salajane soov olnud osa saada võrkpalli mängu võludest. Trügisin kogunud mängijatega ühisele platsile ja enda meelest näitasin kõige paremat sportlikku vormi. Pall lendas aga viuh ja viuh muudkui üle minu pea.

Minu paar katset palli haarata lõppesid kaasmängijate pahaste pilkudega ja peagi olin istumas varumeeste pingil. Kord proovisin teha nagu, nagu oleksin palliplatsil vana kala ja jooksin, mis jaksasin ühest platsi servast teise. See ka ei sobinud – ikka saadeti varumeeste pingile istuma. Pidin endale tunnistama, et edasijõudnud ei taha algajaid palliplatsil kuidagi omaks võtta. Ja nii pidin ikka ja jälle platsi servalt kiikama, kuidas teised seda mängu naudivad. No mis siis teha? Ei saa ju võrkpallimängu võludid endast niisama mööda lasta.

Nagu elus ikka, tuleb pöörduda lähimate kaasvõitlejate – naiskodukaitsete – poole. Kuidas ma küll varem selle peale ei tulnud? Tuli teha natuke teavitustööd ja ilmselt, et NKK Sakala Ringkonnas on hulka huvilisi naisi, kes soovivad võrkpalli mängida. Selgus ka tõsiasi, et neid, kes mängida tahaksid, aga piisavalt ei oska, on päris kenake hulk. Otsisime treeninguteks sobivad ruumid, kus oleks olemas võrkpallivõrk (selle puudumine ei oleks meid muidugi vist eriti seganud ka?) ja pallid. Leppisime kokku treeningu ajad. Mängutahte ja hea tuju võttis iga treeninguline ise kaasa. Kõige tähtsam

osalemistingimus oli aga see, et olen algaja.

Nüüd toimuvadki igal esmaspäeval ja kolmapäeval Viljandis hoogsad võrkpallitreeningud. Treeneridki on meil suisa kaks: Piret ja Lilian. Ega neil algajatega kerge ei ole, need ju enda arvates kõige targemad mängijad! Nemad teavad täpselt, millal ja kuhu liikuda, kuidas ja kuhu pall lüüa või kuidas on kõige õigem servida. Mängulust on olnud juba pea neli kuud nii hoogne, et mõnedki sõrmed on välja väänatud ja ühel treenijal koguni esimene sõrmeoperatsioon tehtud. Aga nagu me kõik suurepäraselt teame – sport on ainult terviseks ja ega see terviski tulemata jää. Vaja vaid pisut kannatust varuda!

Eeloleval kevadel on oodata Sakala ringkonna jaoskonnade vahelisi meistrivõistlusi esimese hooaja mängijatele. Naiskondadesse kuuluvad treeningutest osa võtnud mängijad ja pea-auhinnaks on järgmiseks hooajaks tasuta võrkpalli treeningud! Kindlasti on see motiveeriv! Peale omandatud mänguoskuste saavad võrkpallimängus koormust ka jala-, käe- ja kõhulihased, aga muidugi üsna sageli ka NAERULIHASED. Viimati mainitud saavadki esimestel aastatel ehk kõige suurema koormuse. Ja see on tore! Tulge mängima ja te ei kahetsete!

Margit Rei
Esimese aasta usin
naisvõrkpallur-algaja

Ole ise see muutus, mida tahad maailmas näha

Jaauarikuul tuli Viljandi naiskodukaitsetele elektron-posti kaudu üleskutse koguneda 05. veebruaril Sakala maleva staapi, et rääkida Naiskodukaitse Sakala ringkonda loodava uue jaoskonna teemadel. Praegune Viljandi jaoskond on juba liiga suur ja seepärast ka rasketi hallatav. „Olgem aktiivsed kaasa rääkima ja oma mõtteid avaldama. Sakala ringkond on täpselt nii aktiivne, kui me ise oleme. Meie ise loome täpselt sellise Sakala ringkonna nagu me tahame“ – kõlas üleskutses. 01. jaanuari 2014.a. seisuga kuulus NKK Viljandi jaoskonda 87 liiget ja seda on ilmselgelt liiga suur arvukus.

Esimesel uue jaoskonna loomise koosolekul nõustusid ühise arutelu käigus nii mõnedki praegused staažikad ja tegusad Viljandi jaoskonna tegevliikmed ning ka uued, alles sügisel Kaitseleitu tegevliikme või Naiskodukaitse baasväljaõppe kursuses läbinud liikmed, et nüüd on tarvis initsiatiiv haarata ja tegutseda asuda. Koosoleku lõpuks tekkis kaks algatusgruppi, kelle eestvedamisel hakatigi moodustama Sakala ringkonda uut jaoskonda. Ühte gruppi hakkas juhtima Sirlil Rull ja teist Malle Lohk.

Naiskodukaitse põhikirja järgi peab uue jaoskonna moodustamise ettepanekule olema lisatud nimekirja vähemalt 10 asutaja nimega ja kuna juba 18. veebruaril oli määratud toimuma

Viljandi jaoskonna üldkoosolek, oligi õige aeg uue jaoskonna liikmete värbamisega alustada. „Pole ju vahet, millise jaoskonna nimekirjas sa oled, oluline on sinu tahe Naiskodukaitseesse kuuluda, siin olla ja siin midagi ära teha. Küll on aga sinu eelnev kogemus uuele jaoskonnale väga suureks abiks ja toeks“ – sellise üleskutsega teate saatsime elektronpostkastidesse. Loomulikult pöördusime ka isiklikult liikmete poole, tehes neile ettepaneku tulla uude moodustatavasse jaoskonda. Üldkoosoleku toimumise ajaks olidki nõutud 10 liiget koos. Üldkoosolekul teavitasime oma plaani, avalikustasime nimed, et valimiste ajal oleks teada, keda pole mõtet endise jaoskonna juhtorganite kandidaadiks esitada.

Peale üldkoosolekut toimus juba ka esimene uue jaoskonna asutamiskoosolek, kus käis tihe arutelu jaoskonna nime valimise teemal. Paljudel sümpatiseeris nimeks „Valge roos“ – kuna Valge roos on ka Viljandi linna vapi lill ning sümboliseerib Viljandi linna. Pakuti ka Mari Raamoti ja Erika-Oskar Männiku nimelisi jaoskondi, kuid kuna Sakala ringkonnas tegutsesid moolendil Viljandi ja Suure-Jaani jaoskonnad, siis otsustati ikkagi nimi panna paikkonnapäoline ja nii saigi meie uue jaoskonna nimeks hoopis Lõuna-Viljandi. 19. veebruaril toimunud ringkonna juhatuse koosolekule esitasime ettepaneku koos 13 liikme nimekirjaga Lõuna-Viljandi jaoskonna loomiseks. Nüüdseks on peetud juba ka esimene uue jaoskonna üld-

koosolek, kus valiti jaoskonna esinaine ja aseesinaine ning esindajad ringkonnakogule. Uue jaoskonna esinaiseks valiti Sirlil Rull ning aseesinaiseks Ülle Riiner. Jaoskonna juhatuse liikmeteks valiti Ene Sügav, Eda Kivisild ja Pia-Eve Teder. Esinaine ja aseesinaine kostavad kui ühest suust: „Oleme mõlemad üheskoos tulest ja veest läbi käinud. Teades, et võime teineteise abile alati loota ja tundes, et saame teineteist usaldada – just seepärast nõustusimegi mõlemad sellise vastutuse endale võtma. Ja kindlasti ka sellepärast, et uue jaoskonna nimekirjas on palju väga tegusaid liikmeid, kes lubasid igati abiks olla oma teoreetiliste teadmiste ja praktiliste kogemustega“. Koheselt võttis dokumentide vormistamise ülesande enda peale kogunud tegevliige Eda Kivisild, kelle abita polekski ehk kõik nõutud dokumendid õigeaegselt staapi jõudnud.

Alates 3. märtsist 2014.a. on siis Naiskodukaitse Sakala ringkonnas nüüd 3 jaoskonda: Suure-Jaani, Viljandi ja Lõuna-Viljandi jaoskonnad.

Aitäh Teile - Ülle, Leili, Jane, Eda, Ene, Eva, Lilian, Anne, Mai, Ursula, Kersti ja Pia-Eve.

Sirlil Rull
Lõuna-Viljandi jaoskonna
esinaine

Sitikad ja satikad ja lutikad ja täid ...

... Venemaa poolt tulid nad ja raputasid päid- need laulusõnad kummitasid mind terve kodutee pärast osalemist professor Ants Piibu mälestusüritusel Tuhalaanes Viljandimaal.

Nimelt toimus 28. veebruaril meie riigi poliitikategelase ja Tartu rahulepingu ühe koostaja, Ants Piibu, 130. sünniaastapäevale pühendatud mälestuspäev tema sünnikohas. Päev algas kokkutulekuga Tuhalaane koolis, kus A. Piip kunagi kooliteed alustas. Klassiruumi väiksus tekitas osalejatele korralikult hea õlgõla tunde.

Ette loeti saabunud tervitused Eesti Vabariigi presidendilt ja Viljandi vallavanemalt. Tuhalaane külavanema Enn Sarve ettekandest saadi teada, et Tuhalaane külast on pärit paljud kuulsad Eesti omaaegsed riigimehed ja kultuuritegelased nagu Jaan Poska, kol Viktor Mutt, kirikutegelane EELK endine peapiiskop Jaan Kiivit, meditsiinidoktor ja professor, kirurg Kalju Pöder, kirjanik Ants Saar, kirjanik ja kunstnik Siim Kärner, lavastaja ja teatri direktor Arne Mikk, kunstnik Leppo Mikko ja paljud tei-

sed. Saalist tehti ettepanek külavanemale paigaldada suurmeeste kooli seinale mälestustahvel.

Tuhalaane külamajas toimus seejärel mälestuspäeva konverents millest võttis osa palju kohalikku rahvast ja inimesi ka Tallinnast. Kõik sõnavõttud oli pühendatud Ants Piibu elutööle ja Tartu rahule. Välisminister Urmas Paeti esindaja luges ette tervituse milles muuhulgas oli öeldud, et peame olema õnnelikud, et meie vabariigi sünni juures viibis selline suurepärane inimene. Vastakaid muljeid jättis A. Piibu elu algus, mõne uurimustöö kohaselt sündis ta n.ö. omaaegse seaduse vastaselt,

mis tähendab, et tema ema ja isa ei olnud omavahel abielus mis oli tollel ajal veel üsna tavaline. Põhjaliku ülevaate Ants Piibu elutööst andis August Kitzbergi nimelise Karksi-Nuia gümnaasiumi õpilane koos pildiesitlusega. Kaitseliidu Sakala Maleva esindaja, ltn Valdur Kiik, süütas mälestuskünla A. Piibu pildi kõrval ja meenutas filme mis on vändatud meie riigi ajaloo. Ta tõdes, „... et selliseid filme võiks olla tunduvalt rohkem sest noortele on see väga vajalik õppematerjal. Kaitseliit annab oma teadmised ja mälestused edasi kodutütardele ja noorkotkastele ning see peaks olema ka tänase päeva

eesmärk aga kahjuks ei ole sija kogunenud nii palju noori kui oleks võinud olla.“

2013. aastal „Aasta isaks“ valitud Aldo Kals tegi huvitava võrdluse Venemaa sõlmitava uue piirilepinguga maa ära kinkimisest. Kui näiteks sõlmida Riias Läti Vabariigiga uus piirileping, siis läheks Viljandimaal (välja arvatud tükike Lehola Lembitu aegset maad) Lätimaa koosseisu, mille peale rahvas saalis küll naeris, aga see oli kurb-naljakas võrdlus. Ja see, mis tegelikult meie poliitikas tänapäeval toimub, ei ole ju sugugi enam naljakas.

Meeleolukate muusikapalade esitaja lisan juurde tähelepanuväärse fakti mida veel siinkohal pole seni välja öeldud – Ants Piip, VR III/1, oli ka Vabadusristi kavaler.

Suur tänu korraldajatele, kes sellise suurepärase ettevõtmise omakandi kuulsa mehe mälestuseks korraldada võtsid ja Ants Piibu elu ja tegude tähtsust rahva mälu värskendasid.

Kerstin Käärrik

Kontradmiraal Johan Pitka sünniaastapäev

Kontradmiraal Johan Pitka sünniaastapäeval koguneti Tallinnas Kaitseliidu maja kõrvale tema mälestusbüsti juurde teda mälestama ja lilli asetama. Sellele järgnes vastuvõtt, kus Kaitseliidu ülem andis mitmele isikule kätte vastsed aastmed. Kontradmiraal Johan Pitka oli Sõjavägede ülemjuhataja kindral Johan Laidoneri kõrval vahest üks olulisemaid Eesti juhte Vabadussõjas. Tähtis oli tema tegevus Eesti Kaitseliidu ja Eesti mereväe loomisel ning Vabadussõjas Eesti vägede võitlusvõimes olulist osa etendanud soomusrongide ja -autode ehitamise korraldamisel.

Kerstin Käärrik

• Kaitseliidu ülem, brigaadikindral Meelis Kiili ja st.vbl Peeter Land admiraal Pitkat mälestamas

Valmisid lilled ja südamed

28. veebruaril, peale pikka töönädalat, kogunes kümme usinat naist Sakala maleva staapi käsitööd tegema. See-kordse „Naisteka“ raames välja reklaamitud ettevõtmise teemaks oli „Ise tehtud – hästi tehtud“.

Valmistasid ju juba meie esivanemad endile ise rõivaid ja ehteid. Et naiselikke töötraditsioone põlvest põlve edasi kanda ja mitte oma esivanematele alla jääda, otsustati ka nüüd kiirel infotehnoloogia sajandil mil näiteks õnnitluskaarte saab printerist ühe arvutikliipsuga „print“ välja printida ja kaubandus pakub järjest rohkem ja uhkemaid ehteid ning aksessuaare ka **ise midagi ära teha**.

Oma kogemusi olid tulnud meiega jagama Antonina Eek ja Age Alas. Et tänapäevaga veidikenegi kaasas käia, ei olnud ka nüüd meie laual tavalist savi ega õnnitluskaartide tegemiseks looduslikke materjale, vaid materjalid ja tehnoloogia olid kaasajastatud ja „uus kuues“. Õpitoas õpetati, kuidas polümeersavist ehteid ja nõeltehnikas õnnitluskaarte valmistada.

Igaüks mõtles enda jaoks välja mõne ehte, mida ta soovis teha. Seejärel valiti sobivad värvid ja muster ning ehte tegemine võiski alata.

Et algajatel lihtsam oleks, oli juhendajatel kaasa võetud erinevad näidised ja raamatud, kust sai inspiratsiooni ja eeskujuga võtta.

Ehetest valmisid peagi naistele omased kaelakeed, kõrvärngad, prossid ja talismanid. Antonina valvsa ja õpetliku pilgu all muutus nii mõnigi

pisut kahvatum lilleõis imeilusaks roosiks ning lilled sai endale külge tolmukad ja kõrvärngasteks mõeldud ripatsidki muutsid vahel oma kuju kaunimaks.

Kui algul tundusid ideed visalt tulema, siis mida aeg edasi, seda rohkem ja rohkem tekis ideid, mida kõike võiks savist voolida. Kiirelt täitus kúpsetuspann isevalmistatud ehetega ja oligi aeg ehted ahju küpsema viia.

Vahepeal tehti kiire kohvipaus, pisteti tükike stritsiit põske ja juba asuti teise teema: „nõeltehnikas õnnitluskaartide meisterdamine“ kallale. Kaartide valmistamiseks vajati ainult paksemat paberit, nõela ja pesuõvanni. Nii ilmusid kaartidele peagi nõeltehnikas kujundatud rahvuslikud ja lillede motiivid, erinevad sümbolid, vapi kujutised, loomad jne. Õnnitluskaardid valmis, ehted kenasti kúpsetatud ning pea ideedest ja mõtetest, mida kõike veel iseseisvalt teha, tulvil – nii lõppes meie naistele see mõnus ja hariv õhtu maleva staabis. Rõõmu oma kätetööst jagus kõigile.

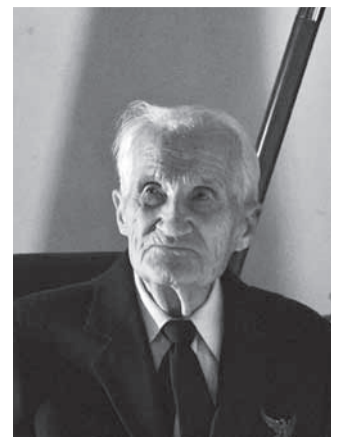
Meisterdasid
Ülle Riiner ja
Sirli Rull

IN MEMORIAM

AUGUST PUUSTE

(28.11.1913-02.03.2014)

2. märtsil suri 100-aasta vanusena Kaitseliidu Sakalamaa Maleva kunagine tegevliige ja Kaitseliidu Sakala Maleva auliige August Puuste.

Ta sündis 28. novembril 1913. aastal Liivimaa kubermangu Polli valdas talupidaja peres. 1930-ndate aastate teisel poolel oli ta Kaitseliidu Sakalamaa Maleva tegevliikmeks, olles nooremallohvitserina Lillis Kaitseliidu jao loojaks ja pealikuks, hiljem ka Polli rühma pealikuks. Saksa okupatsiooni ajal oli ta Lilli Omakaitserühma pealikuks.

Kui Eesti 1944. aasta sügisel N. Liidu poolt uuesti okupeeriti jäi August Puuste rahumees oma kodukohta edasi elama, kuna ta otseses sõjategevuses ei osalenud ja endal seega mingit süüd ei osanud arvata. Üsna varsti ta aga arreteeriti pealekaebuse alusel ja 18. aprillil 1945. aastal saadeti 15 aastaks sunnitööle ja 5 aastaks asumisele Siberisse. Sealt vabanes ta 1956. aastal. Naasnuna Eestisse omandas ta metsniku kutse, töötas pikka aega Pärnu metsamajandis ja läks sealt metsapunkti juhataja ametist ka pensionile.

2005. aastal autasustas president Arnold Rüütel teda Riigivapi V klassi teenetemärgiga. August Puuste oli ka Kaitseliidu Valgeristi II ja III klassi hoolsusmärkide kavaler.

Kaitseliidu Sakala Malev kaotas oma viimase auliikme, auväärse eluteega, põhimõttekindla ja ausa kaitseliitlase, kelle elukredo:

**Kui ka saatus mind praegu veel pilluks,
minu mõtteid ta muuta ei saa!
Sinu südame killuks jään ikka,
mu Eestimaa!**

peaks olema omane igale eestlasele.

Mälestus August Puustest jääb meiega, Sakala maleva kaitseliitlastega, kauaks, sest tal oli mida meile anda ja mida meie meeltesse ja mõtetesse jätta. Puhka rahus kallis aatekaaslane, Sa võitlesid head ja õiget võitlust!

KL Sakala Malev

Sakala maleva sünnipäevalised märtsikuul

Albert Kiviaed	85
Ants Tomp	79
Indrek Kruhberg	75
Enn Soots	50
Meelis Eelmaa	45

OMA MAA

Tellimisnumber 00911

Toimetus KL Sakala Malev
Peetrimõisa 71073
Viljandimaal
Väljaandja Kaitseliidu Sakala Malev
pealik mjr Kalle Köhler,
lauatel 717 9201, faks 717 9200
Rein Kikas 5331 3274,
e-mail: rein.kikas@mail.ee
Tiina Ott 5855 5092, 717 9217
e-mail: tiina.ott@kaitseliit.ee